

Стратегија одбране, војна доктрина и војне операције

Мр *Јоже Сивачек*, пуковник*

Уводна разматрања

После нестанка класичне светске биполарне конфронтације постављено је питање како ће изгледати будућност и каква је војска за њу потребна. Стручњаци који заступају традиционална гледишта, пред сам крај 20. века, тврдили су да све визије повезује схватање према којем ће се будућност репродуковати веома слично садашњости или недовојној прошлости. Таква заблуда у ери нелинеарности и експоненцијалних промена коштала је многе земље у транзицији суверенитета, територијалног интегритета и целовитости. Коначно, све дилеме око будућности војне делатности и војске окончане су догађајима од 11. септембра 2001, односно терористичким нападима на Сједињене Америчке Државе. Дефинитивно је на кључном месту утврђено да изазови, ризици и претње у 21. веку нису војне амбиције освајачких држава, него снага из међународног окружења и унутрашњих државних структура које пропадају. Мања је опасност од флота и армија освајача, него од погубних терористичких и побуњеничких оружаних активности огорчене мањине коју цивилизација превазилази, или је превазишла.

Наведена сазнања нашла су место у стратегијама националне безбедности, стратегијама одбране и војним доктринама свих озбиљних држава, с јасном рефлексивом на њихову војску и војну делатност. Како је суштина и основа војне делатности у планирању, организовању и извођењу војних операција, највеће промене настале су баш у њима. Аналитичари за питања безбедности и одбране закључили су да је за сложену и нелинеарну природу војних дејстава неопходна флексибилнија организација бојишта од претходног хладноратовског склопа операција с непосредним контактом на фронту, по дубини и у позадини.¹ Војне снаге одједном морају да изводе *операције у целокупном спектру*, који обухвата одлучујућа *дејства на бојишту* у рату, *мировне војне операције* и *активности подршке на домаћем терену*. Због тога су пројектовање силе и планирање регионалних криза, који

* Аутор је наставник у Школи националне одбране.

¹ Richard Szafranski, *When Waves Collide: Future Conflict*, „Joint Force Quarterly“, Spring 1995. p. 77.

се односе на конвенционалне претње, постали најважнији у стратегијском планирању.²

Тако су на почетку новог миленијума у свери војне делатности започете фундаменталне промене у односу на конвенционална борбена дејства. Расположива сазнања указују на одређено полазно становиште: војна мисао у време распадања Варшавског уговора није могла да предвиди запањујуће напретке у информационој технологији, нити степен до којег ће конвенционалне снаге морати да овладају новонасталим војним окружењем. На крају 20. века постало је јасно, на пример, да је америчка доктрина КоВ, развијена за борбу против совјетских снага или њихових савезника, у најбољем случају постала старомодна, а у најгорем – потпуно застарела.³ С правом се, зато, сада поставља питање до каквих суштинских промена мора доћи и код нас када је реч о стратегији одбране, војној доктрини и војним операцијама које их прате.

Стратегија одбране као одговор државе на безбедносне изазове, ризике и претње

Након бурне и веома сурове последње деценије 20. века, Србија и Црна Гора су, на почетку 21. века, схватиле да је традиционални концепт безбедности и одбране постао преузак у процесима опште транзиције и глобализације. Измењени међународни односи наметнули су потребу уобличавања нових приступа одбрани којим се, осим на националну, односе на регионалну и глобалну безбедност. И у новом контексту национална држава остаје најважнији субјект међународних односа, али своју безбедност не може више да остварује искључиво на основу парцијалних интереса и уско схваћене сопствене безбедности. За Србију и Црну Гору, као националне државе, посебно је значајна суштина укупних друштвених промена, које су условиле решење у форми државне заједнице Србија и Црна Гора.

У превазилажењу постојећих противуречности и неслагања држава чланица настао је нови систем заједничке безбедности, заснован на сарадњи и поверењу. Међутим, стање у међународним односима је такво да није реално очекивање да се сви проблеми могу решити само на основу сарадње и споразумевања. Због тога се не сме искључити могућност употребе војне силе, па и избијања оружаних сукоба. Посебна опасност је то што претње од терористичких активности и злоупотребе оружја за масовно уништење бришу границу између конфликтних подручја, тако да ниједна земља у свету више није потпуно безбедна. То је условило да Србија и Црна Гора приступе дефинисању јединствене одбране, што би требало да се искаже у стратегији одбране.

² United States Air Force, *Air Force Basic Doctrine*, 17 November 2003, p. 13.

³ Dr. Linda P. Beckerman, *The Non-Linear Dynamics of War*, Science Applications International Corporation, ASSET Group, April 20, 1999.

Војни изазови, ризици и претње безбедности Државној заједници су смањени, али нису у потпуности искључени. Могу се испољити у облику агресије, оружаних сукоба, оружаних побуна и других спорова са употребом оружане силе. Агресија и оружани сукоби су спољни, док су остали спорови унутрадржавни проблеми оружаног насиља. Од наведених спорова најмање је вероватна *агресија* у класичном ратном сукобу. Такође, мања је могућност избијања регионалних, али не и локалних *оружаних сукоба*, који могу бити изазвани нерешеним питањем граница и другим међудржавним проблемима. *Оружане побуне*, посебно у покушајима сецесије, озбиљно могу да угрозе безбедност Државне заједнице и држава чланица. Због незавршених транзиционих процеса и других проблема могући су и *други спорови са употребом оружане силе*. До њих би могло да дође уколико би се у једној од чланица зауставили демократски процеси, уз додатно компликовање ситуације због социјалних, етничких и верских тензија.

Комплекс изазова, ризика и претњи државама у транзицији директно утиче на могући стратегијски концепт одбране,⁴ који треба утврдити на основу објективних процена и развијати према реалним могућностима и степену укључености Државне заједнице у европске и евроатлантске интеграције. У земљама с успешном транзицијом значајни елементи на основу којих је обезбеђен успешан концепт одбране били су реалност и трајност.⁵ Војна компонента њихове стратегије је усаглашавана према променама изазова, ризика и претњи, као и према расположивој војној технологији, али су увек задржаване следеће значајне карактеристике: *укљученост у јаке савезе, одвраћање и довољност снага*. Глобални безбедносни интереси налажу постојање одређених снага које се у региони-ма криза ангажују изван националне територије. Такође, за националне потребе помоћи у ванредним ситуацијама, катастрофама и елементарним несрећама мора се развити веома способан и ефикасан систем војног ангажовања. У стратегијама одбране недвосмислено се подржава војна компонента кроз поседовање савременог наоружања, добар обавештајни систем, изузетно квалификовано и обучено људство, и ефикасан и издржљив систем руковођења и командовања, способан да опстане у свим условима, и ефикасну цивилну контролу. Наведени елементи су основа одбрамбене политике и стратегије одбране успешне земље.⁶ У коначном, у стратегији одбране мора се пројектовати систем одбране Државне заједнице способан да одговори на све војне изазове, ризике и претње, уз примену силе према принципима међународног права којима се регулише њена употреба. Као крајње средство, употреба силе мора да буде селективна, дозирана и сразмерна природи и интензитету претњи.

⁴ Defense Strategy of the Slovak Republic, *Ministry of Defence of the Slovak Republic*, Bratislava, 2003.

⁵ Revisión Estratégica de la Defensa, *Ministerio de Defensa*, Madrid, 2003.

⁶ Tom Dodd and Mark Oakes, *The Strategic Defence*, International Affairs and Defence Section, 1998.

Из наведених ставова се види да је за нови концепт стратегије одбране Државне заједнице потребно установити ново решење за војску која га подржава, што се мора остварити кроз војну доктрину. Садржај исказан у стратегији одбране мора садржати довољно елемената за утврђивање основа за војну доктрину. То се посебно види када је реч о мисији и задацима Војске. Наиме, на основу мисија утврђује се војни концепт и развија војни систем а мисије дају одговор и на питање шта Државна заједница тражи од Војске. Даљом разрадом, на основу задатака, поставља се основа за војно организовање и разрађује војна структура. Кроз задатке Војске дефинише се који је обим послова по појединим сегментима одбране у њеној надлежности.

Војна доктрина као одговор на војне изазове, ризике и претње

Однос између *стратегије одбране* и *војне доктрине* изузетно је комплексан. Начелно, као што војна делатност постоји као подршка делатности државе, тако и војна доктрина постоји као подршка стратегије одбране. То, у ствари, значи да је војна доктрина развијена као подршка државној политици.⁷ Како се државна политика у вишестраначком систему повремено мења и модификује, стратегија одбране би требало адекватно да прати садржаје тих промена. У наведеним околностима, делатност војске као институције мора да остане максимално професионална. Због одређене инертности и отпора према променама природе војне делатности постоји комплексност у узајамној имплементацији стратегије и доктрине. Често се задржава иста војна доктрина ради подршке потпуно различитих стратегија одбране. На основу искуства, проблематична је успешност такве државне политике и мала ефикасност војне доктрине и војске, када затреба њена примена. Разлог је то што се доктрина у друштвеном и политичком окружењу неадекватно тумачи и што из ње произишла војна делатност не може да испуни захтеве на тражени начин.

Војна доктрина се може схватити и као ниво војног планирања између стратегије одбране и тактике (технике и процедура) на нивоу јединица.⁸ Она обезбеђује заједничку логику у вези с војним питањима, али не усмерава на начин решавања проблема. У доктрини се не указује на специфичне кораке у реализацији, нити се усмерава на предузимање било какве конкретне акције. То значи да се у непосредној имплементацији доктрине од команданта очекују сопствене процене у вези са спровођењем добијених задатака.

⁷ *Corporate Plan 2003–2008*, Ministry of Defence Police, London, www.tso.co.uk/bookshop

⁸ *Design for Military Operations – The British Military Doctrine*, Prepared under the direction of the Chief of the General Staff, 1996.

Уопштено, војна доктрина садржи следеће елементе: државне циљеве војне делатности; општу мисију војске („ко смо ми“); општи концепт о томе како ће војска обавити своју мисију („шта радимо“); важна начела и упозорења за спровођење мисија („како то треба да радимо“); одређење војног система („како смо организовани“), и подршку војној делатности („како смо обезбеђени“). Начелно, војна доктрина се мења, или би требало да се мења, како се мењају природа војне делатности и специфичне претње држави.

На наведеним основама треба поставити нови приступ војној доктрини која треба да подржава стратегију одбране државне заједнице Србија и Црна Гора. Таквом доктрином пројектовали би се нови захтеви војној делатности, много већи од захтева који се постављају према традиционалном схватању војске. На основу основних одређења Државне заједнице, као и нових сазнања о садржајима и физиономији савремених оружаних сукоба, дефинишу се нове мисије, задаци и стратегијски концепт Војске.

Србија и Црна Гора је мала држава, са значајно промењеним геостратегијским положајем. Таква позиција и облик територије, промене у окружењу и на унутрашњем плану, као и достигнућа у развоју војне мисли, мењају приступ у организацији војне делатности. Укупан простор Државне заједнице пружа повољне услове за развој, маневар и релативно брзо ангажовање војних снага. Резултат процене и предвиђања деловања чинилаца војне доктрине, а посебно безбедносних изазова ризика и претњи, јесте дефинисање нових оперативних потреба, које се исказују кроз оперативне захтеве.

Оперативне потребе су да Војска буде савремено организована, професионална, ефикасна и одржива оружана сила, способна за самостална и здружена дејства према најбољим домаћим и страним искуствима, као и достигнућима научне мисли. Оперативни захтеви се заснивају на реалном и свестраном сагледавању узајамног односа утврђених стандарда и могућности Србије и Црне Горе. Ради остваривања стратегијског концепта Војска мора да располаже правовременим инфраструктурама, да је адекватно обезбеђена и да има изграђене потребне способности за садејство и сарадњу са субјектима система одбране Државне заједнице и сектора безбедности држава чланица, као и са војскама партнерских, савезничких и пријатељских држава. У том контексту, *Војсци се пројектују мисије одбране, учешћа у изградњи и очувању мира у свету и подршке цивилним властима и становништву.*

На начин како се дефинише, војном доктрином се исказују два основна елемента: како се с аспекта војне професије размишља о војним операцијама и како се војска ангажује када изводи војне операције. Мисије Војске у миру јесу изградња и очување мира у свету и подршка цивилним властима и становништву у земљи. Сходно таквом приступу, војне операције се деле на оне које Војска реализује у миру

и на оне које реализује у рату. Операције у миру могу да имају неборбени и борбени карактер, док се у рату изводе само борбене операције. То значи да се у војној доктрини мора развити целокупан спектар војних операција који обухвата: *операције на бојишту* у рату, *операције за изградњу и очување мира у свету* и *операције за подршку цивилним властима и становништву у земљи*.

Војне операције као решења проблема савремених оружаних сукоба

Нови, знатно бројнији задаци, чине неопходним потпуно нови приступ Војске у њиховој операционализацији. Пре свега, може се уочити да је војна делатност изашла из оквира класичног ангажовања Војске само у рату. На основу мисија сада се мора пројектовати целокупно ангажовање војних снага у ономе што се традиционално зове мир и ономе што је класичан рат.

Под *ангажовањем Војске у миру*, према врстама безбедносних ризика и претњи, подразумева се извођење следећих војних операција: *операције превентивног размештања снага, противтерористичке операције, противпобуњеничке операције, операције Војске у случају угрожености људских живота, животне средине и материјалних добара и мировне операције*. Реализовањем операција у миру Војска учествује у решавању ризика и претњи безбедности Државне заједнице и држава чланица, као и у изградњи повољног безбедносног окружења и стања безбедности у свету.

Ангажовање Војске у рату непосредан је допринос политици националне безбедности у процесу решавања војних претњи. Циљ ангажовања Војске јесте да се непријатељ, кроз испољавање њене способности, принуди да одустане од даљих ратних намера, а ако на то не пристане, да се у сукобу присили на прихватање постављених услова. Уколико сукоб ескалира, крајњи циљ Војске мора да буде победа у рату. Војска се ангажује кроз припрему, организовање и извођење борбених операција. Према критеријуму вида борбених дејстава, борбене операције могу да буду *нападне* и *одбрамбене*, а према критеријуму припадности снага – *операције КоВ, операције РВ и ПВО, операције РМ, операције здружених снага* и *операције посебне намене*. Да би се постигао успех у операцијама у рату неопходно је да се обезбеди правремено и потпуно борбено и логистичко обезбеђење за снаге које их изводе. Кумулацијом ефеката појединачних операција остварује се општи циљ ангажовања Војске. Све војне операције, у миру и рату, треба дефинисати, операционализовати и разрадити кроз посебне доктрине за сваки вид Војске, доктрине за рад команди и штабова и логистичке доктрине.

Разматрањем нове суштине војне делатности долази се до проблема знатно другачијих *борбених војних операција* од оних које су познате у класичној теорији. У савременим оружаним сукобима војне операције се изводе у потпуно измењеним условима,⁹ па се поставља питање како то ново окружење изгледа и шта га карактерише. Наиме, новонастало оперативно окружење за борбене војне операције може се описати као: *мултидимензионално, прецизно, нелинеарно, дистрибуирано, једновремено и интегрисано*.¹⁰

Мултидимензионалност се најбоље сагледава у борбеном простору. Војне снаге у савременим условима изводе борбена дејства на знатно ширем простору, па борбени простор превазилази традиционалне физичке димензије: ширину, дужину и висину. Он сада укључује и делове *електромагнетног спектра*. Комуникација и дигиталне везе са другим елементима простиру се изван физичких димензија традиционалне поделе у оквирима националних граница. Такође, борбени простор је дефинисан и *људском димензијом*. Под њом се не подразумевају само војници већ и цивилно становништво на простору на којем се изводе операције, затим породице припадника војске изван тих простора и остали грађани сукобљених страна, али и други народи у свету. Коначно, *временска димензија* борбеног простора постаје посебно значајна. Према савременом концепту, постоји тежња да се искористи иницијатива за успостављање темпа битке, и то се не тежи само да се дејствује брже од непријатеља, већ да се та дејства изводе брзином која је најпогоднија за реализацију плана сопствених снага.

Прецизност се исказује у дејствима и обезбеђењу. Операције војних снага карактеришу синхронизовани напади на читавом борбеном простору. За њих је неопходна велика прецизност, коју омогућавају три развојне компоненте: 1) *дигитализација*, која обезбеђује снагама у сваком ешелону информације неопходне за доношење рационалних одлука; 2) *обједињавање борбених информација* аналитичких тимова у јединствену базу и преглед ситуације на целокупном борбеном простору, и 3) *симулација*, која омогућава да се елементи војних снага формирају на основу кризе која се развија. Приликом *планирања*, вештим коришћењем наведених могућности, операције се постављају на основу реалне ситуације. Прецизност у садашње време излази из оквира предвиђања само прецизног удара и обухвата све аспекте: од развоја и распоређивања снага, преко борбе, до поновног распоређивања или прелажења на друге врсте дејстава. У *пројектовању војне силе* то значи обликовање и ангажовање одговарајућих снага, ефикасно обучених и увежбаних, на правом месту и у право време. У *извођењу борбених операција* прецизност значи прецизан маневар и ко-

⁹ Же Сивачек, Бранкица Поткоњак-Лукић, „Нелинеарна битка – операција 21. века“, „Нови гласник“, бр. 4/2003.

¹⁰ *FM 3-0 Operations*, Headquarters Department of the Army, Washington, DC, 14 June 2001.

ректно позиционирање елемената у времену и простору, употпуњено прецизним системима и прецизном муницијом, као и успостављање услова којима се своди на минимум могућност непријатеља да брзо одговори и значајније умањи способности снага. У *заштити*, под прецизношћу снага подразумева се и употреба динамичких препрека, синхронизованих временски и просторно, које изазивају заштитне или обликујуће ефекте. Поред тога, противваздушна и противракетна одбрана, на основу обавештајне делатности, ефикасније се ангажују за супротстављање свакој способности непријатеља у сваком ешелону. У *подршци*, под прецизношћу се подразумева правовремено и потпуно обезбеђење наоружања, горива и поправки, као и обезбеђење људства. Свеукупно, ојачава се заједничка свест о ситуацији, о захтевима и о расположивим средствима.

Нелинеарност је најочигледнија у физичком простору. Војне снаге обављају задатке на целокупном борбеном простору – не само груписањем борбене моћи на линији фронта. Нелинеарност у операцијама не условљава ригидну организацију простора на фронт, дубину и позадину. Уместо тога, борбени простор је флуидан: мења се као што се мења општа ситуација током трајања припреме и извођења задатка. Прихватају се ризици везани за међупростор између јединица, што није случај у традиционалним додирним операцијама, па команданти и војници морају имати бољи преглед и виши ниво свести о ситуацији. Нелинеарност, такође, повећава захтеве саставним елементима за безбедношћу околног простора. Хуманитарне мисије и мировне операције обично се изводе нелинеарно, према физичким карактеристикама инфраструктуре зоне операција или на основу задатка.

Дистрибуираност садржаја даје оперативном окружењу посебне специфичности. Војне акције у борбеним операцијама све више се изводе у дубини, ширини и висини борбеног простора. Такве операције су дистрибуиране, што значи да се изводе на месту и у време где је и када то неопходно. Дистрибуираност омогућава елементима војних снага да искористе предности међусобно умрежених комуникација и избежавану тенденцију да користе ланац командовања као ланац информација. Кључ за дистрибуиране операције јесте давање овлашћења командантима и војницима да користе своју иницијативу, снагу воље и професионалну експертизу у обављању критичних задатака у свим ешелонима. *Дисперзија снага омогућава* потчињенима да делују независно у оквиру командантове намере, што води до синергетских ефеката који превазилазе синхронизацију од стране централизованих штабова. Дистрибуиране операције доприносе динамици, уз већу флексибилност за реаговање на бројне промене ситуације. Постоје извесне функције које се најбоље извршавају централизованим, примарним управљањем ресурсима. Снаге у савременим операцијама настоје да обаве сваку функцију коришћењем најбоље оперативне шеме, дистрибуирано или централизовано. Симулације и оперативно ис-

куство показали су да је најбољи приступ следећи: *јединствен развој замисли, паралелно планирање, уз координацију коју омогућава дигитализација, и дистрибуирано извођење операција.*

Једновременост у обављању активности и операција јесте ново квалитативно својство. Концепт децентрализованих операција, које су мултидимензионалне, прецизне, дистрибуиране и нелинеарне, омогућава извођење истовремених активности на целокупном борбеном простору. Дигитализација омогућава истовремено планирање, координацију и извођење акција. Свака од тих акција производи неки ефекат, а њихов збир је већи него да су извођене независно и секвенцијално. Уместо једног, просторно концентрисаног (сасређеног) напада, изводе се серије дистрибуираних напада, што је више могуће истовремено. Да би дистрибуиране операције имале одлучујући ефекат изводе се темпом и редоследом које противник не може да издржи. Команданти непосредно одређују критичне циљеве и редослед дејстава да би надвладали борбене структуре и структуре за подршку противника, а све ради изазивања његовог брзог пораза или колапса. На индикацију о колапсу ангажују се високо мобилне снаге, које користе ватру и маневар да би задобиле контролу и доминацију на одређеном борбеном простору. Принцип једновремености дејства један је од најважнијих принципа за успех одлучујућих операција.

Интегрисаност снага и ангажовања показује потпуну компатибилност новонасталог оперативног окружења. Савремене операције су потпуно интегрисане са здруженим, мултинационалним и невладиним партнерима. Почев од пријема задатка, преко распоређивања, извођења операција и прелажења на следеће операције, елементи војних снага функционишу као интегрални део јединственог система. Војне снаге у новим условима обично делују у спреси са једном или више невладиних агенција, као што су Међународни црвени крст, Уједињене нације итд. Таква интегрисаност у операцијама омогућава војсци да искористи све предности ситуације у борбеном простору.

На основу наведеног, у новом контексту војне снаге би биле суочене с мноштвом потпуно различитих критичних ситуација и много опција за реаговање које се традиционалном војном логиком тешко могу пратити. Информационе функције, зависно од прецизности, тачности и правремености, утичу на убрзање или успоравање борбених активности.¹¹ Због тога је доминирање електромагнетним спектром барем толико значајно колико и доминирање ситуацијом у ваздушном простору и на копну.¹² За ту димензију бојишта, која је у прошлости често препуштана техничким стручњацима, неопходна је сада командантова пажња исто колико и за класичну копнену војну акцију.

¹¹ Toby Edison, *Rugby and the OODA Loop*, Rugby Magazine, February – March 2002.

¹² Thomas J. Czerwinski, „Command and Control at the Crossroads“. Parameters, Autumn 1996, pp. 121–132. <http://www.army.mil/usawc/Parameters/96autumn/czerwins.htm>

Најзначајнија карактеристика новог оперативног окружења јесу људи (војници и цивили).¹³ Јер, без обзира на то какво се оружје стави у руке војника, борбена дејства се завршавају суровим сусретом с непријатељем и ступањем у борбу прса у прса. Те непријатне акције обављају борци који морају да покажу посебан степен храбрости, одлучности и професионалне одговорности, знатно виши од оног у досадашњим класичним војним сукобима. Ниједно борбено дејство се не може до краја претпоставити, а најмање људска воља и морална чврстина противника. Тај елеменат је, можда, највећи нелинеарни чинилац војних операција. Ако борци на противничкој страни имају велико знање и довољно верују у оно за шта се боре, они неће препустити победу док не буду физички елиминисани или док не буде уништена њихова ментална решеност.

У новој организацији бојишта заступљена су одлучујућа дејства, дејства за обликовање ситуације и активности које омогућавају трајање дејстава. Основна новина је стратегијска могућност реаговања. То није само брже распоређивање постојећих (формацијске) снага у простору, већ обухвата формирање, обуку, брзу дисперзију и истовремено ангажовање нових одговарајућих снага у одговарајуће време и на одговарајућем месту.¹⁴ Према новом концепту, снаге се више оријентишу на циљеве који су им одређени, а мање на физички додир с другим, садејствујућим саставима. Знатно чешће се изводе и операције специјалних снага. Због свега тога, неопходне су софистицираније мере за постизање ефикасности. Такође, у очекиваном, веома сложеном окружењу информације у реалном времену су капитална вредност,¹⁵ а командант и његови сарадници морају да буду способни да на другачији начин представе, опишу, усмере и воде ток операција. То условљава снажан утицај информационе технологије на нову концепцију рада команди. Наиме, оне сада у потпуно новом (виртуелно) окружењу планирају и организују дејства, и стварају визију борбеног простора и противника.¹⁶

У идеалном случају борбена дејства су симултана, тако да „шокирају“ непријатеља и често изазивају парализу.¹⁷ Када су средства и подршка недовољни за симултану акцију, планирају се секвенцијална дејства. Посебно се разматрају: *борбена асиметрија, дејства у насељеним местима, стална претња од оружја за масовно уништавање и двостерно кретање технологије*.¹⁸

¹³ Alistair Irwin, „The Buffalo Thorn: The Nature of the Future Battlefield“, „The Journal of Strategic Studies“ 19 (December 1996) 4, pp. 227–251.

¹⁴ Же Сивачек, Бранкица Поткоњак-Лукић, *исто*.

¹⁵ James J. Schneider, „Chaos, Complexity, and the Promise of Information Warfare“, „Joint Force Quarterly“, Spring 1997. pp. 55.

¹⁶ Francisco N. Cruz. Jr. Lt Col, „Strategy and Center of Gravity“, „Air Force Review“, Vol 2, No 2, 1998.

¹⁷ John N. T. Shanahan, „Shock-Based Operation: New Wine in an Old Jar“, „Air & Space Power Chronicles“, 2 May 2001, <http://www.airpower.maxwell.af.mil/airchronicles/cc/shanahan.html>

¹⁸ Anthony H. Cordesman, *Asymmetric Warfare Versus Counterterrorism*, Washington, Center for Strategic and International Studies, 2001, 43 p.

Иницијатива команданта и агилност снага дају војној операцији дух офанзиве. Да би контролисао реакцију противника, командант са својим борбеним саставом напада непријатеља тамо где је најосетљивији – на центар моћи. Једини успех који се вреднује јесте остварење крајњег циља: војне акције које нису у функцији установљеног циља узалудно су трошење ресурса и времена.¹⁹

Велике промене у оперативном окружењу наглашавају повећану сложеност операција. Више него готово у било којој доктрини до сада војне снаге се офанзивно ангажују. Борбена дејства се не изводе само уколико претпостављени командант то нареди²⁰ – претпостављени се појављује не да нареди извођење, већ да прекине вођење борбених дејстава.

Оно што је сигурно ново за будућност војних операција јесте прихватање чињенице да су све димензије наведеног оперативног окружења испреплетене. Због тога ће суштински значај имати вођење здружене операције као целине, с једним командантом, а не, као што је то често било до сада, као низ одвојених и лоше координисаних видовских операција, с дислоцираним командама које се често понашају и као супарничке.²¹

Закључна разматрања

Може се закључити да је *савремена војна операција идејно концентрисана активност војних снага које предузимају акцију, преузимају и задржавају иницијативу, граде и одржавају силину војне моћи и експлоатишу успех до коначног остварења постављеног циља.*

Како је *војна операција* квантификативни (мерљив) елеменат оружаног сукоба, у *савременим условима* она се може димензионирати и, преко садржаја борбених дејстава – обликовати. Категорије које формирају структуру која димензионира и обликује војну операцију јесу: *људи, ратна техника, енергија, информација, простор и време.* Четири прве категорије (људи, ратна техника, енергија и информација) чине *ресурс*, који се исказује *квантитетом* и *квалитетом*. Простер се исказује *димензијом*, а време *трајањем*.

Свака страна у рату и оружаном сукобу тежи да сачува ресурсе (или барем да их што мање троши). Како су ресурси ограничени, а њихов најбитнији елеменат – *човек, доминантна је категорија*, то свака страна прибегавала борбеним дејствима у којима се ресурси (пре свега људи) најмање троше (штедња једних ресурса изазива повећање потрошње других). Као норма (стандард) за обликовање војне опера-

---

¹⁹ John A. Warden, *The Air Campaign Planning for Combat*, National Defense University Publication, 1988.

²⁰ *FM 3-0 Operations*, исто.

²¹ *Joint Warfare of the Armed Forces of the United States*, Joint Publication 1, 14 November 2000.

ције у савременом оружаном сукобу прихваћена је *максимална штедња људи и рационално трошење ратне технике и енергије*, а све то на рачун коришћења изузетно *велике количине информација*.²² Простор и време такође спадају у категорије које се морају максимално уважавати и рационално користити.

Према наведеним становиштима, са аспекта стратегије одбране и војне доктрине, војна операција треба да буде: по људима – *немасовна*; по ратној техници и енергији – *неисцрпна*; по информацијама – *потпуно обезбеђена*; по простору – *на великом простору* и по времену – *краткотрајна*.

---

²² Под *информацијом* се не подразумевају само класични подаци, већ, пре свега, *знање* како да се ти подаци најрационалније и најефикасније користе и постану предност у односу на противника.